

POSLOVNA SPOSOBNOST JE PRAVO NA ŽIVOT

Praktični vodič za očuvanje poslovne sposobnosti

Autor: Kristijan Grđan

Naslov:

POSLOVNA SPOSOBNOST JE PRAVO NA ŽIVOT
Praktični vodič za očuvanje poslovne sposobnosti

Autor: Kristijan Grđan

Recezentica: Lovroka Kušan,
dipl. iur., odvjetnica iz Ivanić Grada

Grafička priprema i korice: Mario Perčin

Izdavač: Sjaj - udruga za društvenu afirmaciju
osoba s duševnim smetnjama

Ova publikacija tiskana je uz
financijsku podršku Instituta "Otvoreno društvo".

S A D R Ž A J

1. UVOD
2. OPĆI POJMOVI
3. LIŠENJE POSLOVNE SPOSOBNOSTI
4. VRAĆANJE POSLOVNE SPOSOBNOSTI
5. SKRBNIK

1. UVOD

Kome je ova brošura namijenjena?

Ova brošura namijenjena je osobama s duševnim smetnjama radi informiranja o poslovnoj sposobnosti, procedurama vezanim uz lišenje i vraćanje poslovne sposobnosti te važnosti očuvanja poslovne sposobnosti. Brošura je namijenjena također i roditeljima, članovima obitelji, prijateljima osoba s duševnim smetnjama te svima koji žele više znati o poslovnoj sposobnosti.

Tko su osobe s duševnim smetnjama?

Osoba s duševnim smetnjama je duševno bolesna osoba, osoba s duševnim poremećajem, nedovoljno duševno razvijena osoba, ovisnik o alkoholu ili drogama ili osoba s drugim duševnim smetnjama. Katalog duševnih bolesti može se pronaći u 10. izdanju Međunarodne klasifikacije bolesti koju je izdala Svjetska zdravstvena organizacija, a radi se o katalogu koji se primjenjuje u dijagnostici duševnih bolesti u modernoj medicini.

2. OPĆI POJMOVI

Što je poslovna sposobnost?

Poslovna sposobnost je svojstvo osobe da svojom vlastitom aktivnošću, odnosno očitovanjem volje stječe prava i obveze. Poslovna sposobnost preduvjet je mogućnosti ostvarivanja svih osobnih prava. Poslovno sposobna osoba može sklapati ugovore, dati pristanak na liječenje, donositi odluke o tome gdje će živjeti, raspolagati svojom imovinom, podnositi tužbe i žalbe, sklapati brak, donositi odluke o priznanju majčinstva ili očinstva, podizati kredite, birati na parlamentarnim, predsjedničkim, lokalnim izborima ili glasati na referendumu, odnosno poduzimati sve pravne radnje koje odrasla osoba može poduzeti u svakodnevnom životu.

Kada osoba postaje poslovno sposobna?

Poslovna sposobnost stječe se punoljetnošću, dakle kada osoba navrší osamnaest godina života. Poslovna sposobnost može se iznimno steći i ranije, odlukom suda ako je maloljetnik postao roditelj, odnosno ako je maloljetnik sklopio brak.

Ako mi je oduzeta radna sposobnost da li to znači da nisam poslovno sposoban/a?

Ne. Prvo, radna sposobnost ne može se nikome oduzeti. Osoba može biti radno sposobna, djelomično radno nes-

posobna ili potpuno nesposobna za rad. Nesposobnost za rad (djelomična i opća) se utvrđuje. Kada se utvrdi da je osoba nesposobna za rad (u većem ili manjem opsegu) to znači da ona nema sposobnosti za obavljanje određenih ili svih vrsta poslova. Termin „poslovna sposobnost“ nema veze s radom i radnom sposobnošću.

Za razumijevanje termina poslovna i radna sposobnost vrijede ova pravila:

Osoba koja je potpuno nesposobna za rad i dalje može biti potpuno poslovno sposobna.

Osoba koja je lišena poslovne sposobnosti može biti sposobna za rad.

Zašto je važno imati poslovnu sposobnost?

Bez poslovne sposobnosti pojedinac ne može samostalno upravljati svojim životom. Pod takvo samostalno upravljanje potpadaju sve pravne radnje koje pojedinac može samostalno poduzeti u svakodnevnom životu.

Mogu li poslovnu sposobnost izgubiti?

Poslovno sposobnu osobu moguće je potpuno ili djelomično lišiti poslovne sposobnosti.

Kada je osoba potpuno lišena poslovne sposobnosti to znači da ona ne može upravljati ili raspolagati bilo kojim

osobnim pravom. Kada je osoba djelomično lišena poslovne sposobnosti to znači da ona ne može upravljati ili raspolagati određenim opsegom prava, npr. odlučivati o vlastitom liječenju ili raspolagati imovinom većeg obima.

Osobu je moguće lišiti poslovne sposobnosti kada ona nije sposobna zbog kakve bolesti ili stanja brinuti o sebi, svojim osobnim pravima ili interesima, odnosno kada ugrožava prava i interese drugih.

Ako sam u neubrojivom stanju počinio/la neko kazneno djelo da li to znači da nisam poslovno sposoban/a?

Neubrojivost (ili neuračunljivost) je stanje privremene prirode, dok je poslovna nesposobnost trajnija. Neubrojivost je stanje kada osoba nije u vrijeme počinjenja nekog kaznenog djela (ili prekršaja) bila sposobna shvatiti značenje svojeg postupanja ili nije mogla vladati svojom voljom. Taj je pojam važan radi utvrđivanja krivnje za počinitelje kaznenih djela ili prekršaja, jer neubrojiva osoba nije kriva i na nju se ne može primijeniti kaznena sankcija. Ako ste počinili kazneno djelo ili prekršaj u neubrojivom stanju to ne znači da niste poslovno sposobni.

3. LIŠENJE POSLOVNE SPOSOBNOSTI

Koji mogu biti razlozi za lišenje poslovne sposobnosti?

Duševna bolest, duševni poremećaj, nedovoljna duševna razvijenost ili ovisnost nisu jedini razlozi za lišavanje poslovne sposobnosti. Jednako tako, postojanje tih poremećaja ne znači i automatski da osoba nije poslovno sposobna. Drugi razlozi mogu biti povezani, primjerice, uz dementna stanja kod starijih osoba. Također, u praksi se događa da i osobe sa težim tjelesnim invaliditetom mogu biti djelomično ili potpuno lišene poslovne sposobnosti.

Jeste li znali?

U nekim europskim zemljama najčešći razlog za utvrđivanje poslovne nesposobnosti jesu staračke demencije i teška oštećenja mozga izazvana ozljedama u prometnim nesrećama. Samo mali udio predstavljaju odluke utemeljene na činjenici duševne bolesti.

Tko odlučuje o mojoj poslovnoj sposobnosti?

O lišenju poslovne sposobnosti može odluku donijeti samo sud.

Za vrijeme od kada je pokrenut postupak pred sudom pa do pravomoćnosti sudske odluke, međutim, osoba može biti pod privremenim skrbništvom, što znači da dok se

postupak ne okonča ona ne može samostalno upravljati ili raspolagati svojim osobnim pravima. Odluku o imenovanju privremenog skrbnika donosi nadležni Centar za socijalnu skrb.

Tko može pokrenuti postupak da me se liši poslovne sposobnosti?

Postupak za lišenje poslovne sposobnosti može pokrenuti sud po službenoj dužnosti. To će, primjerice, biti u slučaju kada ste u nekom sudskom postupku stranka a sud posumnja da niste sposobni sudjelovati u tom postupku. Taj postupak može pokrenuti i nadležni Centar za socijalnu skrb, Vaš bračni drug, Vaši roditelji, djed i baka, Vaša djeca, unuci ili praunuci, odnosno braća i sestre.

Jeste li znali?

Ako neki član obitelji zatraži od Centra za socijalnu skrb da taj postupak umjesto njega pokrene, on neće kasnije, za vrijeme postupka, biti ovlašten povlačenjem prijedloga obustaviti postupak. Tako primjerice, u predmetu za koji je podršku pružila udruga Sjaj, majka koja je tražila od nadležnog Centra za socijalnu skrb da pokrene postupak za lišenje poslovne sposobnosti za njenog sina, kasnije, kada se njenom sinu zdravstveno stanje popravilo, nije bila ovlaštena sudu podnijeti podnesak o povlačenju prijedloga za lišenje poslovne sposobnosti, već je to mogao učiniti isključivo nadležni Centar za socijalnu skrb.

Može li postupak za lišenje poslovne sposobnosti pokrenuti psihijatar kod kojeg se liječim?

Liječnik psihijatar ili drugi zdravstveni djelatnik u psihijatrijskoj ili drugoj zdravstvenoj ustanovi nisu ovlašteni za pokretanje postupka za lišenje poslovne sposobnosti. Međutim, ako smatraju da biste trebali biti lišeni poslovne sposobnosti, oni imaju dužnost o tome obavijestiti nadležni Centar za socijalnu skrb i istome dostaviti Vašu medicinsku dokumentaciju.

Jeste li znali?

Ako učestalo ili dugotrajno boravite u psihijatrijskoj ustanovi, negirate svoju bolest, ne surađujete u liječenju i ne slušate upute liječnika psihijatra, što dovodi do čestih pogoršanja Vaše bolesti, to može navesti liječnika da obavijesti nadležni Centar za socijalnu skrb da Vas je potrebno lišiti poslovne sposobnosti. Međutim, Vi uvijek imate pravo od njega saznati da je poduzeo takvu radnju kao i razloge zbog kojih je to učinio.

Ako sam prisilno smješten/a u psihijatrijsku ustanovu, da li to znači da sam lišen/a poslovne sposobnosti?

Prisilni smještaj u psihijatrijsku ustanovu nema veze sa poslovnom sposobnošću. Odluku o prisilnom smještaju u psihijatrijsku ustanovu donosi sud koji nije nadležan za odlučivanje o poslovnoj sposobnosti i koji postupka prema

posebnim zakonskim propisima koji se odnose na prisilni smještaj u psihijatrijsku ustanovu. Razlika je i u tome što je za prisilni smještaj u psihijatrijsku ustanovu potrebno utvrditi da osoba ugrožava svoju sigurnost, zdravlje i život ili ta dobra drugih osoba, dok je za lišenje poslovne sposobnosti potrebno utvrditi da osoba nije sposobna brinuti se o sebi, svojim interesima i pravima odnosno da ugrožava prava i interese drugih.

Ako ste prisilno smješteni u psihijatrijsku ustanovu to ne znači da ste lišeni poslovne sposobnosti.

Ako biste bili potpuno lišeni poslovne sposobnosti ili samo djelomično u pogledu odlučivanja o liječenju, tada o smještaju u psihijatrijsku ustanovu ne bi odlučivao sud već vaš skrbnik, a bez obzira što biste se Vi smještaju protivili, ako bi postojale medicinske indikacije uz pristanak skrbnika smatralo bi se da ste **dobrovoljno** smješteni u psihijatrijsku ustanovu.

Jeste li znali?

U psihijatrijskim ustanovama razvila se praksa da se umjesto pokretanja postupka za prisilni smještaj u psihijatrijsku ustanovu traži od nadležnih Centara za socijalnu skrb da pokreću postupke za lišenje poslovne sposobnosti, kako bi se osoba mogla primiti u psihijatrijsku ustanovu iako ne daje pristanak za liječenje u toj ustanovi. Ako ste u psihijatrijskoj ustanovi zadržani bez svojeg pristanka, a nije Vam uručeno rješenje o prisilnom zadržavanju odnosno smještaju, imate pravo o činjenici zadržavanja sami obavijestiti nadležni Županijski sud (pa i putem telefona!), a u postupku za lišenje poslovne sposobnosti imate pravo osporavati razloge zbog kojih je taj postupak pokrenut. Jednokratni smještaj u psihijatrijsku ustanovu bez vašeg pristanka nije valjani razlog za lišavanje poslovne sposobnosti!

Imam li pravo biti obaviješten/a da je za mene pokrenut postupak za lišenje poslovne sposobnosti?

Prvenstveno, imate pravo da Vas o tome obavijesti Vaš liječnik koji je uputio obavijest nadležnom Centru za socijalnu skrb da Vas je potrebno lišiti poslovne sposobnosti. To je njegova etička obaveza. Jednako tako, kao pacijent imate pravo biti obaviješteni o svim postupcima koje je liječnik poduzeo radi Vaše dobrobiti. Također, o tome Vas može obavijestiti i socijalni radnik u nadležnom Centru za socijalnu skrb.

Na ročište na kojem će se raspravljati o Vašoj poslovnoj sposobnosti, dužan Vas je pozvati sud radi saslušanja. Ako se za vrijeme postupka nalazite u psihijatrijskoj ustanovi ili ustanovi socijalne skrbi, sud će Vas saslušati u toj ustanovi. Samo ukoliko bi za Vas to moglo biti štetno ili Vaše mentalno oštećenje i zdravstveno stanje to ne bi dopuštalo, sud može odustati od pozivanja i saslušanja.

Jeste li znali?

Ako ste saznali da je za Vas pokrenut postupak za lišenje poslovne sposobnosti, kao stranka u postupku imate pravo zatražiti od suda pred kojim se postupak vodi uvid u spis odakle možete vidjeti jeste li bili pozivani na sud, kada je zakazano ročište, kao i zašto je sud donio eventualnu odluku da odustane od pozivanja i saslušanja.

Koja je moja uloga pred sudom?

Pred sudom imate položaj stranke. To znači da za vrijeme trajanja cijelog postupka imate pravo sudjelovati pri izvođenju dokaza i raspravi o rezultatima cjelokupnog postupka.

Tako, primjerice, imate pravo sudu poslati podnesak kojim opisujete svoju situaciju i obrazlažete razloge zašto smatrate da Vas nije potrebno lišiti poslovne sposobnosti, ili to možete sudu priopćiti usmeno kod saslušanja, možete prilagati svoju medicinsku dokumentaciju, predlo-

žiti sudu da sasluša neke svjedoke ili osporavati navode Centra za socijalnu skrb odnosno osobe koja je pokrenula postupak.

Imam li pravo ovlastiti odvjetnika da me zastupa u postupku?

Tijekom postupka pred sudom imate pravo ovlastiti odvjetnika da Vas zastupa.

Ako nemate dovoljno sredstava kojima biste pokrili trošak odvjetnika, možete zatražiti besplatnu pravnu pomoć kod nadležnog ureda državne uprave. Također, možete se obratiti i udruzi Sjaj koja može iz vlastitih sredstava pokriti troškove odvjetničkog zastupanja.

Jeste li znali?

Ako ste potpuno lišeni poslovne sposobnosti, a Vaš skrbnik se ne slaže s time da ostvarite besplatnu pravnu pomoć, tu pomoć nećete moći ostvariti jer niste ovlašteni poduzimati pravne radnje, pa niti podnijeti zahtjev za besplatnu pravnu pomoć!

Kako se trebam ponašati pred sudom?

Pred sudom trebate iznositi one činjenice koje su relevantne za postupak. Ako se ne slažete s prijedlogom da Vas se liši poslovne sposobnosti sudu trebate iznijeti smislene i obrazložene činjenice zašto to smatrate. Iz Vašeg

iskaza sud mora dobiti dovoljno informacija da stekne dojam o Vašoj poslovnoj sposobnosti.

Pred sudom nemojte ulaziti u opširne opise Vaših osobnih okolnosti. Za sud je, primjerice, potrebno znati zašto Vi smatrate da ste sposobni koristiti svoja osobna prava, primjerice kako ćete raspolagati svojim primanjima ili nekom imovinom. Za sud je potrebno i dobiti saznanje o tome da li Vi uopće znate što je poslovna sposobnost i da li Vam je to važno.

Kod saslušanja činjenice vezane uz Vaš slučaj iznesite jasno i određeno. Ako se ne slažete s iskazima drugih osoba koje sudjeluju u postupku, imate pravo obrazložiti svoj stav i poduprijeti ga činjenicama. Ne smijete vikati, vrijeđati stranke u postupku ili sud, niti napustiti ročište prije nego što Vam sudac ili sutkinja to dopusti.

Što ako se zbog prirode bolesti neobično ponašam?

Ima ljudi koji zbog prirode bolesti ispoljavaju u komunikaciji s drugima različite manifestacije. Nekada to mogu biti određeni pokreti (npr. da osoba ne može ostati mirna dulje od par minuta) ili način izražavanja (npr. da osoba učestalo ponavlja jednu te istu riječ). Neke osobe mogu kontinuirano čuti glasove u svojoj glavi. Neke mogu imati slušne ili vizualne halucinacije (npr. vidjeti da pored njih cijelo vrijeme stoji neka osoba ili čuti nekakve zvukove). Ako se bilo koja od tih manifestacija pojavi dok ste na sudu, objasnite sucu ili sutkinji da je to zbog prirode Vaše

bolesti i opišite kako se s time nosite. Neke manifestacije duševne bolesti mogu biti trajne, ali da Vi i dalje budete sposobni raspolagati svojim pravima i brinuti o svojim interesima, odnosno time ne morate nikog ugrožavati.

Ročišta pred sudom često su zakazana u jutarnjim satima. To će značiti da ćete na sud morati doći nekad i prije 10.00 sati. Noć prije zakazanog ročišta možete prilagoditi dozu lijeka koji Vas uspavljuje kako biste se lakše probudili, a ako Vam se na ročištu bude i dalje spavalo i budete djelovali umorno, objasnite sucu ili sutkinji da je to zbog utjecaja lijekova.

Kako sud ocjenjuje jesam li poslovno sposoban/a?

U pravilu, sud će uputiti nalog liječniku vještaku, specijalistu psihijatrije, koji će Vas pregledati i na temelju tog pregleda izdati sudu pisani nalaz i mišljenje. U tom nalazu i mišljenju liječnik će navesti i opseg u kojem smatra da Vas je potrebno lišiti poslovne sposobnosti, ako ne smatra da Vas je potrebno potpuno lišiti poslovne sposobnosti.

Međutim, ako ste po odluci suda već smješteni u psihijatrijsku ustanovu i iz izvješća te ustanove proizlazi da Vas je potrebno lišiti poslovne sposobnosti, sud može odustati od daljnjeg liječničkog pregleda.

Ako to nije štetno za Vaše zdravlje i ako je potrebno radi ocjene Vašeg psihičkog stanja, sud može odrediti da Vas

se na određeno vrijeme, ne dulje od tri mjeseca, smjesti u psihijatrijsku ustanovu.

Jeste li znali?

Ako smatra da Vas je potrebno djelomično lišiti poslovne sposobnosti liječnik u pisanom nalazu i mišljenju mora specifično obrazložiti razloge zašto smatra da niste sposobni brinuti o jednom ili više osobnih prava ili interesa. Ukoliko se ne slažete sa mišljenjem vještaka uvijek imate pravo pred sudom staviti primjedbe ili prigovore na njegov nalaz i mišljenje te predložiti činjenice koje dovode u pitanje ispravnost tog mišljenja. Imate pravo zatražiti od suda da pozove liječnika koji se na Vaše prigovore i iznesene činjenice može očitovati.

Koliko postupak pred sudom traje?

Trajanje postupka pred sudom ovisi od slučaja do slučaja. Ima situacija da se postupak okonča za nekoliko mjeseci, a ima i situacija da traje i po nekoliko godina. Trajanje postupka svakako će ovisiti o interesu stranaka da se postupak okonča. Ako se stranke ne odazivaju na pozive za ročišta, to može produljiti trajanje postupka. Isto tako, ako se ne odazovete na liječnički pregled i mislite da ćete time izbjeći lišenje poslovne sposobnosti, to će samo produljiti trajanje postupka.

Jeste li znali?

Ako postupak traje dulje od godinu dana, a da se nije ništa poduzelo, možete sudu poslati požurnicu i navesti razloge zbog kojih je nužno da se postupak što prije riješi.

Može li postupak pred sudom mirovati?

Ako patite od bolesti ovisnosti sud može zastati s postupkom i odgoditi donošenje odluke o lišenju poslovne sposobnosti, ukoliko pristanete podvrgnuti se liječenju u zdravstvenoj ustanovi. Vrijeme odgode odluke ne može biti kraće od šest mjeseci niti dulje od godine dana. Ako samovoljno napustite liječenje ili iz zdravstvene ustanove budete otpušteni zbog narušavanja reda ili na bilo koji drugi način izbjegavate liječenje, sud će prekinuti odgodu postupka i donijeti odluku o lišenju poslovne sposobnosti.

Imam li pravo primiti odluku o lišenju poslovne sposobnosti?

Imate. Sud će Vam tu odluku u pravilu dostaviti. Međutim, sud Vam odluku neće dostaviti ukoliko niste u mogućnosti shvatiti značenje i pravne posljedice te odluke ili ako bi to bilo štetno za Vaše zdravlje. Ako niste primili odluku, a saznali ste na drugi način da ste lišeni poslovne sposobnosti, imate pravo sami od suda zatražiti da Vam tu odluku dostavi.

Ako sam lišen/a poslovne sposobnosti, hoću li lakše ostvariti neka socijalna prava?

Ako ste u potpunosti lišeni poslovne sposobnosti, možete ostvariti pravo na doplatak za pomoć i njegu u smanjenom iznosu, a za ostvarivanje toga prava nije Vam potrebno vještačenje niti je odlučan imovinski cenzus. Za sva druga prava iz socijalne skrbi nije odlučna činjenica lišenje poslovne sposobnosti, već različiti socioekonomski faktori (npr. visina Vaših primanja, opseg imovine u Vašem vlasništvu, činjenica uzdržavanja od drugih osoba).

Ostvarivanje prava na doplatak za pomoć i njegu nije dobar razlog za potpuno lišenje poslovne sposobnosti. Prije nego što donesete odluku o tome, informirajte se o pravima u sustavu socijalne skrbi u nadležnom Centru za socijalnu skrb. Imajte na umu da je mjesečni iznos tog socijalnog prava oko 400,00 (četiri stotine) kuna. Da li se isplati izgubiti moć upravljanja nad svojim životom za iznos od 400,00 kn mjesečno?

Imam li se pravo žaliti na sudsku odluku o lišenju poslovne sposobnosti?

Na odluku prvostupanjskog suda imate se pravo žaliti drugostupanjskom sudu u roku do 15 (petnaest) dana nakon primitka sudske odluke. U odnosu na Općinski sud kao prvostupanjski sud, drugostupanjski sud je Županijski sud. Odluka drugostupanjskog suda je konačna.

Jeste li znali?

Ako drugostupanjski sud Vašu žalbu odbije, za razliku od građana koji su poslovno sposobni, ako ste potpuno lišeni poslovne sposobnosti nećete moći podnijeti ustavnu tužbu ako smatrate da Vam je odlukama nižih sudova povrijeđeno kakvo pravo zajamčeno Ustavom Republike Hrvatske. Prema postojećoj praksi Ustavnog suda Republike Hrvatske, osoba koja je potpuno lišena poslovne sposobnosti nije ovlaštena za podnošenje ustavne tužbe. To za Vas može učiniti jedino Vaš skrbnik, ako se sa time slaže. Međutim, sami imate pravo podnijeti tužbu Europskom sudu za ljudska prava ako smatrate da su Vam odlukama nacionalnih sudova povrijeđena ljudska prava.

4. VRAĆANJE POSLOVNE SPOSOBNOSTI

Može li se poslovna sposobnost vratiti?

Može. Ako ste lišeni poslovne sposobnosti djelomično, tada Vam se u potpunosti može vratiti poslovna sposobnost. Ako ste, međutim, potpuno lišeni poslovne sposobnosti sud će donijeti u pravilu odluku da Vam se poslovna sposobnost vrati djelomično. Kasnije, naravno, kada se steknu zakonski uvjeti, možete tražiti potpuno vraćanje poslovne sposobnosti.

Jeste li znali?

U prosjeku svega za 35 osoba u cijeloj Hrvatskoj godišnje se vrati poslovna sposobnost. Kada se to dovede u odnos sa statističkim pokazateljima o broju osoba lišenih poslovne sposobnosti, ispada da se poslovna sposobnost vrati za tek 0,2% osoba. Ako ostvarujete preduvjete, promijenite statistiku!

Kada mogu tražiti da mi se poslovna sposobnost vrati?

Ako smatrate da se Vaše zdravstveno stanje popravilo i da možete sami brinuti o svojim pravima i interesima, odnosno da ne ugrožavate ta dobra drugih, imate pravo tražiti da Vam se poslovna sposobnost vrati. U pravilu je potrebno da ste najmanje dvije godine u stabilnoj remisiji, da redovito uzimate propisanu terapiju i da redovito obavljate liječničke kontrole. Poboljšanje Vašeg zdrav-

stvenog stanja mora biti evidentno u medicinskoj dokumentaciji.

Kako mogu pokrenuti postupak za vraćanje poslovne sposobnosti?

Postupak za vraćanje poslovne sposobnosti možete pokrenuti podnošenjem podneska sudu koji je donio odluku da Vas se liši poslovne sposobnosti. Osim Vas, to može učiniti sud po službenoj dužnosti i Vaš skrbnik uz suglasnost Centra za socijalnu skrb.

Jeste li znali?

Kada sami podnosite prijedlog da Vam se vrati poslovna sposobnost sa time se mora usuglasiti Centar za socijalnu skrb. U protivnom, bit ćete dužni sudu platiti predujam sudskih troškova koji ponekad iznose i do 3.000,00 (tri tisuće) kuna.

Ako mi poslovna sposobnost bude vraćena da li ću izgubiti prava iz sustava socijalne skrbi?

Ako ste zbog potpune poslovne nesposobnosti ostvarili pravo na doplatak za pomoć i njegu u smanjenom iznosu, to pravo nećete više ostvarivati ako Vam se vrati poslovna sposobnost pa makar i samo djelomično.

Ostala prava iz sustava socijalne skrbi, kao npr. pravo na stalnu pomoć, pravo na doplatak za pomoć i njegu

u punom iznosu, pravo na pomoć i njegu u kući, pravo na osobnu invalidninu, i druga prava, nisu vezani uz poslovnu sposobnost i vraćanje poslovne sposobnosti nema utjecaja na njihovo ostvarivanje. Međutim, činjenica da Vam je poslovna sposobnost vraćena može potaknuti nadležni Centar za socijalnu skrb da pokrene postupak revizije za ostvarivanje tih prava. U tom slučaju, kroz postupak revizije ćete proći kao i u redovnim okolnostima, iznoseći činjenice koje su relevantne za ostvarivanje tih prava.

Strah od revizije ranijih odluka o ostvarivanju prava iz sustava socijalne skrbi nije dobar razlog za odustanak od vraćanja poslovne sposobnosti, tim više što se postupak može redovno pokrenuti najmanje jednom godišnje.

Ako nisam zadovoljan/a odlukom suda u postupku za vraćanje poslovne sposobnosti, imam li pravo žalbe?

U tom slučaju imate pravo žalbe na odluku suda u roku od 15 (petnaest) dana od primitka odluke suda prvog stupnja, na isti način kao i da se žalite na odluku o lišenju poslovne sposobnosti.

5. SKRBNIK

Tko je skrbnik?

Skrbnik je osoba koju imenuje nadležni Centar za socijalnu skrb da bi se brinuo o osobnim pravima i interesima osobe koja je potpuno ili djelomično lišena poslovne sposobnosti. Skrbnik je najčešće član obitelji osobe lišene poslovne sposobnosti, ali to može biti netko iz daljnje rodbine, susjed, prijatelj, pa čak i djelatnik Centra za socijalnu skrb.

Jeste li znali?

Ako ste lišeni poslovne sposobnosti, imate pravo pred Centrom za socijalnu skrb izraziti koga biste željeli za skrbnika, možete izraziti neslaganje sa namjerom tog Centra da Vam postavi neku određenu osobu za skrbnika ili možete izraziti prigovor na njegov rad ukoliko njime niste zadovoljni.

Mogu li mi roditelji biti skrbnici?

Ako ste lišeni poslovne sposobnosti, nadležni Centar za socijalnu skrb može donijeti odluku da Vam roditelji budu skrbnici. U tom slučaju, skrbnici mogu biti oba roditelja. Ovaj oblik skrbništva jednostavniji je nego drugi oblici skrbništva, jer roditelji tada ne moraju podnositi npr. redovita izvješća nadležnom Centru za socijalnu skrb o načinu na koji obavljaju skrbništvo. U odnosu na Vas,

roditelji imaju jednaka prava i obaveze kao i kada ste bili maloljetna osoba.

Koje dužnosti ima skrbnik?

Skrbniku je dužnost zastupati osobu lišenu poslovne sposobnosti. Radnje koje poduzima, skrbnik u pravilu to čini uz suglasnost odnosno uputu nadležnog Centra za socijalnu skrb.

Jeste li znali?

Skrbnik, uz suglasnost nadležnog Centra za socijalnu skrb, može donijeti odluku da Vas se smjesti u psihijatrijsku ustanovu ili dom socijalne skrbi te da se Vaša imovina da u najam, proda ili optereti. Imate pravo znati da se ovakve radnje poduzimaju ili da će se poduzeti. Posljedice mogu biti da budete iseljeni iz svojeg doma, da ostanete bez svih svojih primanja, te da doživotno budete smješteni u domu socijalne skrbi izvan vlastitog prebivališta ili u udomiteljskoj obitelji. Koliko god Vaše zdravstveno stanje to dopušta, vodite računa o ovim okolnostima.

Da li me je skrbnik dužan uzdržavati?

Samo po sebi, skrbništvo ne podrazumijeva obvezu uzdržavanja. Supružnik, roditelj ili dijete dužni su Vas uzdržavati ako niste sposobni za rad, ali to bi bili i kada Vam ne bi bili skrbnici.

Osoba koja Vas po zakonu nije dužna uzdržavati, međutim, može biti Vaš skrbnik. Njegova obaveza jest Vas zastupati, ali ne i davati Vam svoj novac, davati Vam na uživanje kakvu svoju imovinu ili s Vama živjeti. Ako Vam je imenovan skrbnik, to ne znači nužno da ćete imati više novaca ili bolje životne uvjete, to samo znači da će radnje koje vi ne možete sami poduzimati sada poduzimati druga osoba.

Ako sam smješten/a u ustanovu socijalne skrbi, da li me skrbnik dužan posjećivati?

Ako ste smješteni u ustanovu socijalne skrbi, skrbnik Vas je dužan posjećivati. Jednako tako, najmanje dva puta godišnje, dužan Vas je obići i djelatnik nadležnog Centra za socijalnu skrb. Međutim, zbog dislociranosti ustanova socijalne skrbi, loše prometne povezanosti i nedostatka kapaciteta centara za socijalnu skrb, u praksi se pokazalo da kada je skrbnik djelatnik centra za socijalnu skrb, on gotovo nikada ne posjeti štićenika. Mnogi štićenici domova socijalne skrbi za odrasle psihički bolesne osobe nikada nisu upoznali svoje skrbnike niti imaju saznanja o tome tko su im skrbnici.

Može li skrbnik od mene tražiti novac?

Skrbnik ima pravo na naknadu za svoj rad, međutim, o isplati te naknade brigu vodi nadležni Centar za socijalnu skrb. Skrbnik nema od Vas pravo tražiti novac ili bilo kakvu drugu imovinu ili naknadu za svoj rad. Ako to čini,

imate se pravo žaliti nadležnom Centru za socijalnu skrb. Ako Vas skrbnik na bilo koji način prisiljava da mu date novac ili kakvu drugu imovinu, prijeti Vam, ili sumnjate da Vam je raspoloživi kakvom Vašom imovinom nanio štetu, osim što imate pravo uputiti pritužbu nadležnom Centru za socijalnu skrb, možete se obratiti i policiji ili nadležnom Državnom odvjetništvu.

Da li skrbnik ima pravo useliti se u moju kuću ili stan?

Skrbnik nema pravo za svoju korist raspolagati Vašom imovinom, što bi učinio kada bi se uselio u Vašu kuću ili stan. On to ne može opravdati ni time da tvrdi da se tako za Vas želio bolje brinuti, niti Vi, ako ste lišeni poslovne sposobnosti, možete na to pristati. Skrbnik takvim postupkom može počinuti kazneno djelo zlouporabe povjerenja za što je propisana kazna zatvora u trajanju od tri mjeseca do tri godine. Ako smatrate da je skrbnik na bilo koji način zlorabio svoj položaj i nanio Vam štetu, podnesite kaznenu prijavu policiji ili nadležnom Općinskom državnom odvjetništvu.

Kakvi mogu biti primjeri zlouporabe?

Zlouporaba položaja skrbnika može za Vas imati jako teške posljedice. U praksi, događalo se da su osobe lišene poslovne sposobnosti izbačene iz svoje kuće ili stana, da je skrbnik na teret njihove imovine sklapao za njih štetne a za sebe korisne poslove, da je sva njihova imovina prodana i da skrbnik raspoložuje tim novcem i ne

pravda troškove. Kako osobe lišene poslovne sposobnosti često nisu svjesne značenja poslovne sposobnosti zbog nedostatka odgovarajućih informacija, to one često misle da je skrbnik imao pravo to učiniti. Ovakvi postupci, međutim, mogu predstavljati kaznena djela.

Ako sumnjate da je skrbnik počinio na Vašu štetu kakvo kazneno djelo, podnesite prijavu nadležnom Općinskom državnom odvjetništvu. Državni odvjetnik dužan je razmotriti sadržaj kaznene prijave i ispitati okolnosti vezane za Vaš slučaj, a o ishodu svojeg postupanja dužan Vas je obavijestiti. Nemojte se bojati prijaviti skrbnika ako Vam čini štetu – na taj način možete spasiti svoju imovinu i očuvati vlastiti način života!

TRI ZLATNA PRAVILA ZA OČUVANJE POSLOVNE SPOSOBNOSTI

Redovito uzimati lijekove i slušati upute liječnika!
Održavati stabilnu remisiju!
Voditi brigu o sebi i svojoj okolini!

Kontakt:

SJAJ - UDRUGA ZA DRUŠTVENU AFIRMACIJU
OSOBA S DUŠEVNIM SMETNJAMA
tel.: 091/5354-440, e-mail: info@udruga-sjaj.com
Svakim radnim danom od 18 do 20 sati.